

PAMin liittokokous 2019 Helsingin Messukeskus

Jäähyväispuhe 5.6.2019 klo 9.00

Puheenjohtaja Ann Selin

Hyvät liittotoverit, arvoisat kutsuvieraat, työtoverit, muut läsnäolijat

Tässä sitä nyt sitten ollaan. Minun pestini puheenjohtajana on päättymäisillään. On jäähyväispuheen aika.

Tässä taustalla tulee kulkemaan kuvakavalkadi – tuokiokuvia vuosien takaa.

Tunnistatte varmasti monia.

Olen niin onnekas, kun olen saanut toimia näin upean järjestön johdossa näin kauan. PAM on upea järjestö. Organisaatiolla pitäisi aina olla kasvot, sanotaan. Noh – osaltani se on saattanut onnistua melko hyvin. Vuosien varrella kaduilla on kulkenut ihmisiä vastaan katsoen minuun ja kysyen: ”Ootsä se PAMi”? Joskus joku on vahingossa esitellyt minut Pam Selininä☺ Nimeni on antanut tietenkin hyvän alustan näille väännöksille. En ole ollut näistä pahoillani lainkaan. PAMilla on ollut kasvot.

Lähes 17 vuotta sitten, kun tulin tiukan kampanjoinnin ja äänestyksen jälkeen valituksi puheenjohtajaksi, pidin ensimmäisen puheeni Hartwall Areenalla. Se Jokeriluola oli tietenkin paikkana vähän tukala, olenhan ollut HIFKin kannattaja koko elämäni.

Nyt puheenjohtajaksi pyrkivien videoilla toimittaja sanoo, että on lähes 17 vuotta siitä, kun on edellisen kerran ollut puheenjohtajavaali. Olen saanut tulla valituksi 4 kertaa, vastaehdokkaista ei ensimmäisen valinnan jälkeen ole ollut, mutta valinta on jokaisella kerralla ollut edustajiston tai liittokokouksen käsissä. Tämä on tietenkin

ollut se korkein luottamuksen osoitus. Olen saanut puheenjohtajan tehtävän myötä myös monia siihen liittyviä luottamustehtäviä. Olen ylpeä pitkästä kaudesta SAK:n hallituksessa ja nyt viimeksi edustajiston puheenjohtajana, eläkeyhtiön hallituksessa olen saanut olla varjelemassa työntekijöiden omaisuutta – eläkevarallisuutta ja sain mahdollisuuden olla UNI Global Unionin puheenjohtaja ja monta muutakin tehtävää on ollut. Olen saanut oppia todella paljon.

Toimimme nyt hyvin toisenlaisessa maailmassa kuin vuoden 2002 lopulla. Uusliberalistiset ja nationalistiset voimat ovat saaneet lisää jalansijaa. Ilmiö on kansainvälinen, mutta kotimaassakin olemme näitä tuulia saaneet tuntea. On ollut yksittäisillä työntekijöillä, jos koko ay-liikkeelläkin tekemistä, että olemme pystyneet puolustautumaan näissä myrskyissä. Koville on välillä ottanut ja olemme näyttäneet myös joukkovoimaa.

Suomi on ollut sopimusyhteiskunnan mallimaita - saanut laajalti kiitosta siitä, miten niissä oloissa on onnistuttu yhdistämään vakaa ja turvallinen toimintaympäristö yrityksille ja vaikei täydellisesti, niin paremmin kuin monet muut yhteiskunnat, olemme onnistuneet myös pitämään kansalaiset suurelta osin mukana.

Hyvät liittokokouksen osallistujat

Nykyisin kuulemme toistuvasti väitettävän, että ay-liikkeellä – tai korporaatioilla - on liikaa valtaa. Jotkut sitä pyrkivät myös systemaattisesti heikentämään. Ay-liike, keskusjärjestöt tai ammattiliitot eivät tarvitse tietenkään valtaa itseisarvona. Tapanani on ollut kysyä, että kun ay-liikkeeltä halutaan valtaa pois, niin keneltä sitä valtaa silloin vähennetään? Olisi nimittäin monille varmasti vähän vähemmän helppoa sanoa, että haluaa työntekijöiltä, palkansaajilta, äänen, kokonaan pois. Sitä

varten on ay-liikkeen vaikutusvalta. Sitä varten, että työntekijöillä on ääni. Työntekijät tarvitsevat kollektiivisen äänen, koska yksittäinen ääni kuuluu usein huonosti, jos lainkaan. On aika laittaa ihminen päätöksenteon keskiöön – aidosti. Täällä päätökselle tulevassa tavoiteohjelmassakin puhutaan vahvasti inhimillisyydestä.

Meidän tulee tunnistaa se mistä vaikutusvalta syntyy. Pitää ymmärtää yhteiskunnan toimintaa. Pitää myös verkostoitua laajasti ja tietää miten asioihin voidaan vaikuttaa. Erittäin monet pamilaisten arkeen vaikuttavat asiat päätetään EU:ssa, eduskunnassa tai kunnanvaltuustoissa. Siksi on välttämätöntä osata toimia ja vaikuttaa myös näillä areenoilla, jotta jäsenten etu tulee laajasti huomioitua.

Pitää tietenkin tuntea myös työnantajaliitot sekä yritysten edustajat.

Neuvottelupöydissä ei pärjää, jollei tunne vastapuoltaan. Pitää myös osata neuvotella, pelkkä vaatiminen kun ei tuota tulosta.

Pitää luonnollisesti kuulla ja tuntea jäsenten tarpeet huolella. Haluan kuitenkin alleviivata, että puheenjohtaja ei ole vain jäsenten viestin välittäjä, lähetti.

Puheenjohtajan tehtävä on koko muun PAMin porukan kanssa analysoida jäsenten toiveita, asettaa ne kulloiseenkin toimintaympäristöön, pohtia mitkä ovat eri seikkojen syy-seuraus suhteet ja sitten tehdä valistuneita valintoja kokonaiskuva kirkkaana.

Neuvottelutoiminnassa tähän taustatyöhön tarvitaan paljon eri ihmisten osallisuutta. Ammattiosastot tekevät esityksiä, sopimusalaomikunnat käsittelevät niitä, neuvottelijat yhdessä sopimusalaomikuntien kanssa muokkaavat niistä kulloinkin tavoitteet ja liiton hallitus tekee lopulta päätökset. Liiton jäsenet ansaitsevat sen, että heidän palveluksessaan oleva liiton väki on osaavaa ja kykenevää analyttiseen toimintaan edistääkseen jäsenten parasta pitkällä tähtäimellä. Kannattaa luottaa, että parhaamme tehdään.

Olen julkisestikin hiukan turhautuneena joskus sanonut, että työntajaliittojenkaan ei kannattaisi laittaa neuvottelupöytään vain näitä lähettejä. Silloin ei synny neuvottelua, syntyy vain tavoitteiden vaihtoa ja niistä ei sopimuksia tuppaa syntymään.

Pitää panostaa neuvottelutaitoihin ja pitää olla päätöksentekokykyä. Pitää olla aloitteellinen, pitää osata perustella omat tavoitteet ja kuulla toisen puolen tavoitteet. Aktiivinen kuuntelu on tärkeä osa neuvottelua. Pitää yrittää tosissaan ymmärtää mitä vastapuoli tahtoo ja miksi. Vain siten voi pyrkiä löytämään uusia mahdollisia ratkaisukeinoja.

Näin saa neuvottelupöydässä ja muutoinkin sitä kuuluisaa vaikutusvaltaa. Se ei tule itsestään, se vaatii kovaa työtä. Tämä koskee kaikkia neuvotteluja - työpaikalta liittojen välisiin ja vaikkapa kolmikantavalmisteluun.

Olen saanut olla monissa vaikeissa neuvotteluissa. Joskus on ollut hyvinkin tiukkasävyistä keskustelua. Onpa joku neuvotteluissa menettänyt kerta kaikkiaan hermonsakin. Se on kuitenkin poikkeuksellista. Valtaisa vääntö oli TUPO soveltamisneuvotteluissa silloin kun oli sovittu 4 tunnin päivittäisestä vähimmäistyöajasta. Kuulimme uudelleen ja uudelleen Lauri Ihalaista sekä Arto Ojalaa, joka silloin oli työnantajien keskusjärjestön johdossa. Mitä oikein sovitte? Lopulta löysimme tavan kirjata asia kuhunkin työehtosopimukseen, mutta yksinkertainen TUPO kirjaus osoittautuikin käytännössä hyvin hankalaksi toteuttaa.

Olen ylpeä monista saavutuksistamme. Jo 2000-luvun alkupuolella olimme ensimmäinen liitto, joka onnistui sopimaan palkallisesta isyysvapaasta. Se tuli kiinteistöpalvelualan tessiin. Siitä se lähti leviämään myös muihin tessihin, niin PAMissa kuin muissakin liitossa.

Todella tuskaista oli kauppojen aukioloon liittyvä neuvottelu 2000-luvun puolivälissä. Silloin myönnän ottaneeni reilusti etunojaa, vaikka tiesin, että jäsenten parissa asiasta on montaa mieltä. Olin silloin aloitteellinen kaupan liiton suuntaan ja aloitimme prosessin, jossa lain muutoksen rinnalla neuvottelimme tuhdin tes-paketin, jolla pyrimme helpottamaan niitä pulmakohtia, joita vapaammat aukioloajat toisivat. Olin varma, että silloin oli aika tehdä tämä. Jollemme tekisi, aukioloja vapautettaisiin jatkossa ilman, että meillä olisi mitään mahdollisuutta neuvotella. Tämän riskin ottaminen mielestäni kannatti. Saimme todella monta asiaa työehtosopimukseen. Sittemmin, kun viime hallitus poisti lain kokonaan, meillä ei ollut enää juuri mitään keinoja vaikuttaa asiaan. Se oli kuitenkin todella raskas prosessi, koska osa jäsenistä koki, että heidän sielunsakin myytiin. Edustajiston kokouksessa käytiin tuskaista keskustelua, mutta lopulta annettiin valtuudet edetä asiassa. Joskus on vain jaksettava puskea eteenpäin, vaikka se osan mielestä sattuu. Pitää vain itse todella uskoa siihen, että pitkällä aikavälillä lopputulos koituu jäsenten parhaaksi.

Hyvät ihmiset

Sanoin avajaispuheessani eilen, että onnistumisen vastakohta ei ole epäonnistuminen, vaan lannistuminen. Jos epäonnistuu, siitä voi aina oppia ja yrittää uudelleen. Jos päästää itsensä lannistumaan, on peli enemmän tai vähemmän menetetty. Ei siis lannistuta.

Vuosien varrella olen usein kokenut jäsenten aktiivisuuden ja sen myönteiset vaikutukset. On ollut ulosmarseja neuvottelujen vauhdittamiseksi, vaikka on vähän pelottanutkin, mitä niistä seuraa. On organisoitu joukot osoittamaan mieltä. Ikimuistoisin meille monelle on varmasti Helsingin rautatien miekkari edellisen hallituksen alkutaipaleella. Vettä satoi ja harmitti, mutta korkealla sykkeellä

asiaamme uskoen halusimme näyttää, että meitä ei kohdella miten sattuu.

Näytimme hallitukselle, etteivät heidän kaavailunsa kerta kaikkiaan käy. Muitakin huikeita tapahtumia on tietenkin ja haluankin kiittää kaikkia liiton aktiiveja siitä panoksesta, jonka toistuvasti liiton jäsenten eteen olette tehneet. Työ jatkuu.

Kun liitto on palvelualojen ihmisten yhteenliittymä, saa puheenjohtaja myös arjessa kokea hienoja kohtaamisia yllättäenkin. On ollut aivan upeaa, kun joissakin palvelutilanteissa töissä ollut henkilökunta on tullut erikseen tervehtimään ja sanonut olevan hienoa, että saa palvella oman liiton puheenjohtajaa. Siinä on ajoittain vuorineuvosten leuat vähän lokahtaneet. Että olen saanut olla ylpeä!

Onnistumiseen tarvitaan meitä kaikkia: kaikkia jäseniä, aktiiveja työpaikoilla, osastoissa ja PAMin hallinnossa sekä liiton palkattua väkeä. Luottamuksen lähtökohtana tulee olla toistemme osaamisen arvostaminen ja keskinäinen kunnioitus. Tästä seuraa parhaimmillaan sisäistä yhtenäisyyttä.

Sisäinen yhtenäisyys onkin yksi keskeinen onnistumisen edellytys. Miten edistämme asioita? Kuinka rakenteemme tukevat yhtenäisyyttä ja osallisuutta? Yhtenäisyys ei tarkoita kritiikitöntä samanmielisyyttä. Se tarkoittaa tavoitteiden kirkkautta ja tahtoa niiden edistämiseen. Tätä tarvitaan niin ammattiliitoissa, kuten meillä PAMissa, mutta myös keskusjärjestöjen sisällä ja kesken. Uskon, että vaikka Uuden keskusjärjestön perustaminen ei mennytkään viime yrittämällä maaliin, tulee yhteistyö tiivistymään tavalla tai toisella. Palkansaajilla ei vaan ole varaa olla hyödyntämättä yhteisyyttä ja siitä saatavaa voimaa. Meidän on syytä kunnioittaa toisiamme ja uskoa, että kaikki toimimme sydämestämme työntekijöiden parhaaksi.

Hyvät liittotoverit

PAMin arvot ovat rohkeus, yhteisöllisyys ja tasa-arvoisuus. Sillä, että jaamme yhteiset perusarvot, on tietenkin onnistumisemme ja sitoutumisemme kannalta todella suuri merkitys. Kun arvot ovat käytössä arjessa, ne antavat selkänojan silloin, jos tulemme tienhaaraan, jossa pitää valita mihin suuntaan mennä. Kun arvona on rohkeus, pitää olla kanttia ottaa myös vähän riskiä. Samaan honkaan ei kannata päättään kuitenkaan hakata montaa kertaa, jos riskit realisoituvatkin. Pitää oppia koko ajan.

Tasa-arvoisuus tarkoittaa PAMissa tietenkin sukupuolten välistä tasa-arvoa, mutta myös moninaisuuden edistämistä. Olen aina pitänyt vähän hankalana, kun sanotaan, että pitää sietää tai hyväksyä erilaisuutta. Molemmat tuntuvat vähän siltä, että joku arvioi muita ikään kuin ulkopuolelta – ehkä ylempää! Siksi haluan ajatella, että meillä PAMissa tasa-arvoisuutta pidetään kaikissa sen muodoissa itsestään selvänä lähtökohtana. Se pitää mielestäni sisällään naiset, miehet, nuoret, ikääntyneet, kanta-suomalaiset ja maahanmuuttajat, Pohjois-Suomen ja kaikki Suomen kolkat, vammaiset tai muutoin vajaa työkykyiset, erilaiset poliittiset näkemykset, eri ammattiryhmät, listaa voisi jatkaa – tarkoitan siis kaikki ihmiset. Moninaisuutta ja siitä ponnistamista painotin muuten myös puheessani vuonna 2002!

Ystävät

Monet teistä ovat kulkeneet rinnallani myös henkilökohtaisten vastoinkäymisten kohdattua. Erityisen paljon sain tukea kahden vaikean sairauden aikana. Vuonna 2011 jouduin aivoleikkaukseen, kun yllättäen löytyi aivovaltimon pullistuma. Vielä hankalampi kohta osui vuosille 16-17, kun syöpääni hoidettiin. Haluan vielä sydämestäni kiittää kaikista niistä viesteistä ja tuesta, jota silloin sain. Luultavasti

ette koskaan tule tietämään miten suuressa merkityksessä tuen osoitukset tuolloin ovat olleet. Kiitos.

Minulta kysytään päivittäin, mitä seuraavaksi? Tällä erää vastaus on, että jatkan PAMissa toistaiseksi. Hoidan erilaisia luottamustoimia loppuun. Sain myös jokin aika sitten mieluisan yhteydenoton Minerva kustantamosta. Elämäkertaani haluaisivat ryhtyä tekemään. Kirjoittajien Pirkko Vekkelin ja Ismo Loivamaan kanssa ryhdymme tähän työhön jo ensi viikolla. Noin vuoden päivät on arvioitu kirjan valmistumiseen menevän. Olen innostunut myös siitä, että saan mahdollisuuden ottaa projektin, jossa voin ryhtyä edistämään tavoiteohjelmassakin olevaa yritysten yhteiskuntavastuuta. Tarvitsemme konkretiaa tämän asian saamiseksi kunnolla työn alle. Siitä tulette kuulemaan lisää sitten, kun asiat edistyvät.

Lopuksi

Mistä ihmiset innostuvat? Ilmeisesti sellaisesta, joka saa aikaan jonkin tunnetason reaktion. Pitää siis uskaltaa unelmoida suuresti, uskaltaa nähdä mahdottomalta tuntuva tulevaisuus. Moni teistä on kuullut minun aiemminkin siteeraavan Nelson Mandelaa. Yksi suosikkini hänen sitaateistaan on edelleen: ”Asia tuntuu aina mahdottomalta, kunnes se on tehty! It always seems impossible, until it's done.” Se, että saavuttaa lähes mahdottoman vaatii kovaa työtä, vaatii yhteistyötä ja sydäntä.

Nyt tärkeää on omalta osaltani ennen kaikkea sanoa – KIITOS!